

Ставченко Сергій Вікторович
Кремена Валерій Іванович

Партологія та цифрова політика: основні контексти взаємодії

УДК 94:323

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.21>

Ставченко Сергій Вікторович
завідувач кафедри політології,
соціології і публічного управління
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
вул. Наукова, 72, Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-4091-868X

Кремена Валерій Іванович
доцент кафедри політології, соціології
і публічного управління
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
вул. Наукова, 72, Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-4091-868X

Стаття присвячена дослідженню трансформації партій в умовах атомізації партійних структур, розмивання соціальної бази та еклектизація партійних ідеологій. Актуальність теми зумовлена втратою керованості партійних політичних сил в рамках діджиталізації. Крім того, дається взнаки втрата зв'язку між партіями та політичною підтримкою з боку традиційних соціальних верств. В умовах кризи партійного будівництва вимагає дослідження адаптація конкретних партій та партійних систем до нових викликів вимагає пошуку адаптивних рішень, які будуть враховувати перспективи діджиталізації. Метою статті є встановлення напрямків взаємодії сучасної партології та процесів суспільної діджиталізації. Встановлено, що політичні партії як організації застосовують цифрові стратегії просування іміджу та вдосконалення партійних стратегій, дослідники повинні відповідно впроваджувати методичні інновації. Автори наголошують, що поява цифрових технологій поставила під сумнів класичні парадигми партологічних досліджень. Сучасні розробки спираються на наслідки цифрової революції, яка різко розширила інструментарій прикладних та академічних політологічних партійних досліджень. Ключовим методологічним інструментом виступає так званий «зворотний інжиніринг» партійних стратегій, який дозволяє краще зрозуміти вектори комунікаційних маніпуляцій, функціонування ехо-камер та ефекти поляризації громадської думки. За результатами аналізу міждисциплінарних джерел стверджується, що текстовий аналіз та соціальна лінгвістика дозволяють проводити масштабний аналіз партійних маніфестів, парламентських промов та публічних заяв партійних діячів. Виявлено, що в прикладній партологічній аналітиці мережевий аналіз дозволяє вченим візуалізувати зв'язки між партіями, ресурсними донорами, лобістськими групами та впливовими особами. Вказані порівняння виявляють приховані альянси, внутрішньопартійні інформаційні потоки та потенційні конфлікти інтересів. Встановлено, що партологія цифрової доби підвищує громадянську прозорість партій. З'ясовано, що дослідні (експертно-аналітичні) групи можуть використовувати цифрові інструменти для аудиту фінансування партійних виборчих кампаній, виявлення дезінформації або перевірки обіцянок партій на відповідність реальній політиці. Подальші дослідження мають зосередитися на розв'язанні цифрової кризи соціальної бази політичних партій, яка має вирішуватися на основі запровадження сервісної інфраструктури й інтерактивної взаємодії між партійними організаціями та менеджментом.

Ключові слова: політичні партії, цифровізація, інтерактивна політика, цифрова політична участь, синкретичні ідеології.

Постановка проблеми. Сучасне партійне будівництво перебуває під впливом багатьох викликів, спричинених діджиталізацією. Ними є атомізація партійних структур, розмивання соціальної бази та еклектизація (синкретизація) партійних ідеологій. Перший процес пов'язаний із втратою керованості партійних політичних сил в рамках децентралізації, другий проявляється у втраті зв'язку між партіями та політичною підтримкою з боку традиційних соціальних верств. Крім того, існує й третій виклик: він пов'язаний із втратою актуальності традиційних лівих та правих ідеологій та виникненням натомість синкретичних синтетичних ідеологічних систем. Адаптація конкретних партій та партійних систем до цих викликів вимагає пошуку адаптивних рішень, які будуть враховувати перспективи діджиталізації.

В умовах сучасної України доцільно звернути увагу на цифрову підтримку державницьких та патріотичних партійних проєктів в контексті захисту української державності та повоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Українські вчені активно розробляють тематику трансформації сучасних партій і партійних досліджень. Зокрема, М. Зан з'ясував особливості політико-партійного представництва органів місцевого самоврядування у територіальних громадах Одеської області з компактним проживанням етнічних меншин (за результатами місцевих виборів 2020 року) [1], М. Іванов та Р. Чупрін встановили порядок висування кандидатів у партійних списках за гендерного квотування проросійськими партіями на місцевих виборах в 2020 р. в Україні [2], П. Яцина досліджує вплив трансформаційних процесів на конфігурацію партійних систем країн Вишеградської групи [3]. Невирішеною раніше проблемою залишається перебіг змін сучасних партійних структур в умовах цифровізації та пошуки відповідей на ці зміни в рамках партологічних досліджень.

Метою статті є встановлення напрямків взаємодії сучасної партології та процесів діджиталізації. Завданням статті є виявлення адаптивних ресурсів сучасних політичних партій та партологічних досліджень.

Виклад основного матеріалу. За доби швидкої цифрової трансформації вивчення політичних партій, зазнає значної методологічної та концептуальної еволюції. Традиційно зосереджуючись на ідеологічному, організаційному та електоральному аналізі, партологія на сучасному етапі взаємодіє з соціальним і політико-інституційним середовищем, на який глибоко вплинули цифрові технології, аналіз даних та нові медіа-платформи. Оскільки політичні партії як організації застосовують цифрові стратегії просування іміджу та вдосконалення партійних стратегій, сучасні дослідники відповідно впроваджують адаптивні методичні інновації, перетворюючи партологію на динамічний аналітичний інструмент для розуміння партійних онлайн-трендів сучасної політики та демократичних змін. У цьому контексті Г. Енлі небезпідставно вважає, що сучасні політичні партії дедалі частіше функціонують як цифрові бренди, а не ідеологічні спільноти. Тому онлайн-комунікація витісняє класичні форми партійного активізму, а кампанії стають персоналізованими і візуально привабливими [5].

Сучасна партологія – це субдисципліна в рамках розгалуженої системи політичних наук, що зосереджена на формуванні, функціях, структурах та поведінці політичних партій. Як відомо, класичні фундаментальні роботи, зокрема, роботи М. Дюверже та А. Панеб'янка, були зосереджені на інституційній динаміці та ідеологічному формуванні партій. Вчені-інституалісти досліджували партійні системи, результати виборів та внутрішню демократію. Означені класичні підходи були відображені в узагальненнях даних про членство, структуру, партійний менеджмент та моделі парламентського голосування. Сучасний дослідник П. Джербаудо визначає новий вектор розвитку партології. Він натомість висновує, що політичні партії нашого часу трансформуються у «гібридні платформи», де поєднуються елементи класичної структури та цифрової мобілізації. Це створює гнучкіші, але водночас менш контрольовані моделі лідерства [6].

У цілому поява цифрових технологій поставила під сумнів класичні парадигми досліджень. Оскільки партії все частіше працюють онлайн, використовуючи цифрові інструменти для комунікації, політичної мобілізації та управління, дослідникам довелося адаптувати як свої питання, так і свої методології. Зокрема, науковець З. Туфєкчі вірно наголошує, що сьогоденні партії використовують технології мікротаргетингу, щоб досягти виборців не за ідеологічною ознакою, а за поведінковими характеристиками. Означене кардинально змінює природу сучасного політичного послання [15].

Цифрова революція різко розширила інструментарій партійних досліджень. Однією з головних трансформацій є використання аналітики соціальних мереж. Такі платформи, як Twitter, Facebook

та Telegram, надають величезні масиви даних, які показують, як партії формують проблеми, взаємодіють з виборцями та реагують на кризи. Дослідники партій на сучасному етапі аналізують хештеги, настрої, моделі залученості та культуру мемів, щоб зрозуміти динаміку цифрових кампаній. Г. Ніссенбаум та Л. Інтрона справедливо вказують, що партійна активність дедалі більше залежить від логіки функціонування соціальних платформ. Цифрові алгоритми визначають, які повідомлення будуть підсилені, а які зникнуть у стрічці новин [8].

Великі дані та інструменти профілювання виборців відкривають ще один предметний простір розвитку партологічної аналітики. У цифрових умовах технології мікротаргетингу дозволяють партіям налаштовувати свої повідомлення для певних сегментів виборців на основі поведінкових та демографічних даних. Сучасні вчені навіть можуть провести так званий «зворотний інжиніринг» партійних стратегій, аби зрозуміти вектори комунікаційних маніпуляцій, функціонування ехокамер та ефекти поляризації на емоційній основі у ставленні до певних подій чи процесів. У цих умовах Б. Моффітт робить вірний висновок, що емоції, а не аргументи, дедалі частіше стають основним засобом залучення виборців з боку партій. Це відображає не просто зміну комунікації, а трансформацію сутності політичного залучення [10].

Такі методичні засоби, як текстовий аналіз та соціальна лінгвістика дозволяють проводити масштабний аналіз партійних маніфестів, парламентських промов та публічних заяв. Наявні цифрові інструменти обробки інформації (до прикладу, існують сервіси Voyant, NVivo та Leximancer). Вони можуть відстежувати ідеологічні зрушення та партійні риторичні моделі протягом цілих десятиліть [14]. З цього приводу І. Крастев зазначає, що політичні партії втрачають чіткі ідеологічні обриси й дедалі частіше адаптуються до ситуативного попиту. Ідеологія стає вторинною порівняно з популярністю та ефектністю меседжу [9].

Мережевий партійний аналіз дозволяє сучасним вченим-політологам візуалізувати зв'язки між партіями, донорами, лобістськими групами та впливовими особами (політичними інвесторами). Масштабні хронологічні та крос-інституційні зіставлення виявляють приховані альянси, інформаційні потоки та потенційні конфлікти інтересів. Тому організаційна база партій у вигляді постійних членів віддаляється від класичних обрисів. С. Скарроу доречно наголошує, що традиційне партійне членство більше не є ключовим джерелом легітимності чи мобілізації. Сучасні партії фокусуються на підписниках, симпатиках і цифрових волонтерах [13].

Крім того, партологія цифрової доби підвищує прозорість партій для широкої громадськості. Дослідні (експертно-аналітичні) групи можуть використовувати цифрові інструменти для аудиту

фінансування кампаній, виявлення дезінформації або перевірки обіцянок на відповідність політиці. Такі платформи, як VoteWatch Europe [7] або PoliMonitor [12], демонструють, як дослідження партій можуть безпосередньо служити широкій громадськості, яка здобуває додаткової політичної суб'єктності в умовах зростання впливу популізму. Сучасні дослідники К. Мудде та К. Ровіра Кальтвассер небезпідставно вважають, що популістські сили кидають виклик не тільки політичному істеблішменту, а й самій структурі партійної демократії, апелюючи безпосередньо до «народу» поза інституціями [11].

Використання різноманітними Інтернет-акторами персональних даних громадян-виборців, отриманих з публічних профілів або придбаних у брокерів інформації, викликає значні етичні застереження щодо згоди та стеження. Тому як дослідники, так і партійні менеджери повинні у певний спосіб збалансувати суспільні інтереси з правами особистості. Відповідно А. Чедвік слушно виявив, що сучасні партії експериментують із цифровим самоуправлінням – голосування онлайн, деліберативні платформи, краудсорсинг політичних програм. Це ставить під сумнів традиційне лідерство в партіях та адекватність партійної підтримки [4].

Поширені цифрові інструменти машинного навчання та штучного інтелекту також можуть відображати упередження щодо партій, які вбудовані до інформаційних баз даних або публічно поширеного дизайну. Це може спотворити хибні інтерпретаційні контексти та посилити штучні (необґрунтовані) позитивні або негативні стереотипи щодо політичних сил. Зокрема, далеко не всі виборці як партійні симпатки/антипатки здійснюють активність онлайн або неоднаково представлені на цифрових платформах і в цифрових месенджерах. Аналітичні розвідки розвитку партій, засновані виключно на даних соціальних мереж, можуть надмірно репрезентувати міські, молодші або більш політично активні групи. Крім того, політичні боти, тролі та скоординовані дезінформаційні (маніпуляційні) кампанії можуть спотворювати екосистеми партійної комунікації, ускладнюючи зусилля з розрізнення справжніх та штучних тенденцій. Це особливо актуально для партійної системи сучасної України в умовах та після повномасштабного вторгнення країни-агресора.

Висновки. Таким чином, сучасна наука про політичні партії проходить період адаптації до нових цифрових умов. Зокрема, це завдання фіксації партійної політичної участі в нових цифрових умовах. Також сучасні дослідження акцентують увагу на соціально-гендерному та соціально-професійному представництві. У функціонуванні політичних партій також відбувається процес посилення міждисциплінарного характеру дослідження соціальної бази сучасних політичних партій.

Напрямами цифрової адаптації досліджень політичних партій є нарощування представництва в Інтернет, підвищення медіаграмотності, впровадження цифрових технологій партійного менеджменту тощо. Подолання викликів ідеологічного еклектизму та синкретизму доречно здійснювати на основі формування конкретного конкурентного дискурсивного середовища сучасних партійних ідеологій. Цифрова криза соціальної бази політичних партій має вирішуватися на основі запровадження сервісної інфраструктури та інтерактивної взаємодії між партійними організаціями та менеджментом з конкретними цільовими соціальними групами. Означені напрямки можуть бути застосовані у подальших наукових дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зан, М. П. (2022) Політико-партійне представництво органів місцевого самоврядування у територіальних громадах Одеської області з компактним проживанням етнічних меншин (за результатами місцевих виборів 2020 року). Регіональні студії. № 28. С. 7–15.
2. Іванов, М. С., Чупрін, Р. В. (2024) Проросійські партії на місцевих виборах в 2020 р. в Україні: порядок кандидатів у партійних списках за гендерного квотування. Політикус. Вип. 2. С. 36–42.
3. Яцина, П. Е. Вплив трансформаційних процесів на конфігурацію партійних систем країн Вишеградської групи Регіональні студії. – 2023. № 34. С. 183–192.
4. Chadwick, A. (2013) *The Hybrid Media System: Politics and Power*, 1st edn, Oxford Studies in Digital Politics (2013; online edn, Oxford Academic, 26 Sept.), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199759477.001.0001>, accessed 22 Apr. 2025.
5. Enli, G. (2017). Twitter as arena for the authentic outsider: exploring the social media campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election. *European Journal of Communication*, 32(1), 50–61.)
6. Gerbaudo, P. (2019). *The Digital Party: Political Organisation and Online Democracy*. Pluto Press. 240 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv86dg2g>
7. Hix, S., Frantescu, D., Hagemann, S., Noury, A., (2022) *VoteWatch Europe dataset*, EUI Research Data, Department of Political and Social Sciences. URL: <https://hdl.handle.net/1814/74918>
8. Introna, L. D., & Nissenbaum, H. (2000). Shaping the Web: Why the politics of search engines matters. *The Information Society*, 16(3), 169–185.
9. Krastev, I. (2007). The Strange Death of the Liberal Consensus *Journal of Democracy*, 18(4), 56–63.)
10. Moffitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style and Representation*. Stanford University Press.)240 p.
11. Mudde, C., and Rovira Kaltwasser, C. *Populism: A Very Short Introduction*, Very Short Introductions (New York, 2017; online edn, Oxford Academic, 23 Feb. 2017), <https://doi.org/10.1093/acprof:9780190234874.001.0001>, accessed 29 Apr. 2025.
12. PoliMonitor – enabling organisations to better understand, engage and shape political discussions. URL: <https://www.polimonitor.com/>

13. Scarrow, S. E. (2015). *Beyond Party Members: Changing Approaches to Partisan Mobilization*. Oxford University Press.)

14. Text mining and analysis. URL: <https://libraryguides.griffith.edu.au/text-mining/tools>

15. Tufekci, Z. (2014). Engineering the public: Big data, surveillance and computational politics. *First Monday*, 19(7). URL: <https://doi.org/10.5210/fm.v19i7.4901>

REFERENCES:

1. Zan, M. P. (2022) Polityko-partiine predstavnytstvo orhaniv mistsevoho samovriaduvannia u terytorialnykh hromadakh Odeskoi oblasti z kompaktnym prozhyvanniam etnichnykh menshyn (za rezultatsy mistsevykh vyboriv 2020 roku). *Rehionalni studii*. № 28. S. 7–15.

2. Ivanov, M. S., Chuprin, R. V. (2024) Prorosiiski partii na mistsevykh vyborakh v 2020 r. v Ukraini: poriadok kandydativ u partiinykh spyskakh za hendernoho kvotuvannia. *Politykus*. Vyp. 2. S. 36–42.

3. Iatsyna, P. E. Vplyv transformatsiinykh protsesiv na konfiguracyi partiinykh system krain Vyshehradskoi hrupy *Rehionalni studii*. – 2023. № 34. S. 183–192.

4. Chadwick, A. (2013) *The Hybrid Media System: Politics and Power*, 1st edn, Oxford Studies in Digital Politics (2013; online edn, Oxford Academic, 26 Sept.), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199759477.001.0001>, accessed 22 Apr. 2025.

5. Enli, G. (2017). Twitter as arena for the authentic outsider: exploring the social media campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election. *European Journal of Communication*, 32(1), 50–61.)

6. Gerbaudo, P. (2019). *The Digital Party: Political Organisation and Online Democracy*. Pluto Press. 240 p. <https://doi.org/10.2307/j.ctv86dg2g>

7. Hix, S., Frantescu, D., Hagemann, S., Noury, A., (2022) *VoteWatch Europe dataset*, EUI Research Data, Department of Political and Social Sciences. URL: <https://hdl.handle.net/1814/74918>

8. Introna, L. D., & Nissenbaum, H. (2000). Shaping the Web: Why the politics of search engines matters. *The Information Society*, 16(3), 169–185.

9. Krastev, I. (2007). The Strange Death of the Liberal Consensus *Journal of Democracy*, 18(4), 56–63.)

10. Moffitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style and Representation*. Stanford University Press.) 240 p.

11. Mudde, C., and Rovira Kaltwasser, C. *Populism: A Very Short Introduction*, Very Short Introductions (New York, 2017; online edn, Oxford Academic, 23 Feb. 2017), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190234874.001.0001>, accessed 29 Apr. 2025.

12. PoliMonitor – enabling organisations to better understand, engage and shape political discussions. URL: <https://www.polimonitor.com/>

13. Scarrow, S. E. (2015). *Beyond Party Members: Changing Approaches to Partisan Mobilization*. Oxford University Press.)

14. Text mining and analysis. URL: <https://libraryguides.griffith.edu.au/text-mining/tools>

15. Tufekci, Z. (2014). Engineering the public: Big data, surveillance and computational politics. *First Monday*, 19(7). URL: <https://doi.org/10.5210/fm.v19i7.4901>

Partyology and digital politics: main contexts of interaction

Stavchenko Serhii Viktorovych

Head of the Department of Political Science, Sociology and Public Administration

Oles Honchar Dnipro National University
Naukova str., 72, Dnipro, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4091-868X

Kremena Valerii Ivanovych

Associate Professor at the Department of Political Science, Sociology and Public Administration

Oles Honchar Dnipro National University
Naukova str., 72, Dnipro, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4091-868X

The article is devoted to the study of the transformation of parties in the conditions of atomization of party structures, erosion of the social base and eclecticization of party ideologies. The relevance of the topic is due to the loss of controllability of party political forces within the framework of digitalization. In addition, the loss of connection between parties and political support from traditional social strata is noticeable. In the conditions of the party building crisis, research requires the adaptation of specific parties and party systems to new challenges and requires the search for adaptive solutions that will take into account the prospects of digitalization. The aim of the article is to establish the directions of interaction of modern partyology and the processes of social digitalization. It has been established that political parties as organizations use digital strategies to promote their image and improve party strategies, and researchers must accordingly introduce methodological innovations. The authors emphasize that the emergence of digital technologies has called into question the classical paradigms of party research. Modern developments are based on the consequences of the digital revolution, which has dramatically expanded the tools of applied and academic political science party research. The key methodological tool is the so-called "reverse engineering" of party strategies, which allows us to better understand the vectors of communication manipulations, the functioning of echo chambers, and the effects of polarization of public opinion. Based on the results of the analysis of interdisciplinary sources, it is argued that text analysis and social linguistics allow for large-scale analysis of party manifestos, parliamentary speeches, and public statements of party figures. It has been found that in applied party analytics, network analysis allows scientists to visualize the connections between parties, resource donors, lobby groups, and influential individuals. These comparisons reveal hidden alliances, intra-party information flows, and potential conflicts of interest. It has been established that partyology in the digital age increases the civic transparency of parties. It was found that research (expert and analytical) groups can use digital tools to audit party campaign financing, detect disinformation, or verify party promises for compliance with real policies. Further research should focus on solving the digital crisis of the social base of political parties, which should be solved on the basis of the introduction of service infrastructure and interactive interaction between party organizations and management.

Key words: political parties, digitalization, interactive politics, digital political participation, syncretic ideologies.